

Kyrkomötet
Motion 2025:118
av Jerker Schmidt m.fl.

Det ekonomiska utjämningsystemet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning som ska

1. kartlägga hur Svenska kyrkans ekonomiska utjämningsystem fungerar idag, inklusive flöden av bidrag och avgifter samt beräkningsgrunder,
2. identifiera hur dagens system påverkar incitamenten för ekonomisk självständighet, effektivisering och reformvilja i församlingarna,
3. analysera rättvisaspekter och fördelningsprinciper i relation till församlingar, stift och nationell nivå,
4. föreslå alternativa modeller för ett framtida utjämningsystem, exempelvis koppling av bidrag till mål, behov eller utvecklingsarbete,
5. lämna sitt betänkande till kyrkostyrelsen senast vid den tidpunkt som krävs för att kyrkostyrelsen ska kunna lägga fram konkreta förslag till förändringar till kyrkomötet 2027.

Motivering

Det ekonomiska utjämningsystemet inom Svenska kyrkan har i sin nuvarande form vuxit fram i samband med relationsförändringen mellan kyrka och stat och beslutades i sin helhet i början av 2000-talet. Syftet var då att säkerställa en grundläggande ekonomisk stabilitet för församlingar över hela landet. Denna solidaritet var motiverad i en tid av omfattande strukturförändringar och osäker framtid.

Men mycket har förändrats sedan dess. Samhällsstrukturer, medlemsantal, ekonomi och verksamhetsbehov ser annorlunda ut i dag. Det har gått mer än 20 år sedan någon genomgripande översyn av utjämningsystemet gjordes. Svenska kyrkan behöver därför ställa sig frågan om systemet fortfarande fyller sitt syfte – och om det gör det på ett rättvist och ändamålsenligt sätt.

I det nuvarande systemet får vissa församlingar stora ekonomiska tillskott – ibland över flera miljoner kronor per år – utan att detta är villkorat av något krav på förändringsarbete. Samtidigt får andra församlingar lämna ifrån sig upp till 40 procent av sina intäkter från kyrkoavgiften – utan någon som helst analys av församlingarnas verksamhet.

Många av dessa församlingar driver en omfattande, mångfasetterad och kostnadskrävande verksamhet, och bär ett stort samhälls- och medlemsansvar för stora grupper.

Därutöver uppvisar både stiftet och den nationella nivån inom Svenska kyrkan återkommande mycket stora överskott. Dessa medel blir liggande i fonder eller

buffertar, medan församlingar och pastorat kämpar med att upprätthålla grundläggande verksamhet.

Det är svårt att motivera för medlemmar varför kyrkan ska söka statsbidrag eller lägga ned lokala verksamheter, samtidigt som kyrkan som helhet har god ekonomi. Ett rättvist och transparent utjämningsystem måste ta hänsyn till helhetsbilden och skapa balans mellan lokal nöd och central rikedom.

Detta väcker flera grundläggande frågor:

- ♦ Rättvisa: Är det rimligt att ekonomiskt välskötta församlingar, med starkt engagemang och aktiv verksamhet, i praktiken får betala höga avgifter till utjämningsystemet – utan att systemet ställer krav på ansvarstagande från mottagarsidan?
- ♦ Incitament: Hur påverkar systemet viljan och möjligheten för ekonomiskt svaga församlingar att genomföra nödvändiga strukturförändringar, samverkan eller prioriteringar – och samtidigt kunna behålla ansvar och verksamhet i sin församling.
- ♦ Transparens: Det råder idag låg kunskap om hur utjämningsystemet är uppbyggt och på vilka grunder omfördelningen sker. Förtroendevalda i församlingar och pastorat behöver bättre insyn i hur systemet fungerar.
- ♦ Legitimitet: Ett ekonomiskt stödsystem måste upplevas som rimligt, tydligt och rättvist – för hela kyrkan. När denna legitimitet eroderar riskeras tilliten och samhörigheten inom Svenska kyrkan.
- ♦ Balans: Hur bör resurser fördelas mellan församlingar och pastorat, stift och nationell nivå – när stora överskott byggs upp centralt samtidigt som många församlingar kämpar för att klara den grundläggande verksamheten?

Att utreda systemet är inte ett uttryck för bristande solidaritet, tvärtom är det en nödvändig reform för att bevara sammanhållning, ansvarstagande och långsiktig ekonomisk bärkraft inom Svenska kyrkan.

En ny utredning bör därför tillsättas med ett tydligt mandat att analysera, ompröva och föreslå utvecklade former för det ekonomiska utjämningsystemet.

Kungsholmen den 30 juli 2025

Jerker Schmidt (BA)

Karl-Gunnar Svensson (KR)

Victor Ramström (POSK)